

11. Mikolajczak, M., Gross, J., Roskam I. Parental burnout: What Is It, and Why Does It Matter? *Clinical Psychological Science*, Volume 7 Issue 6. Режим доступу до ресурсу: <https://www.researchgate.net/publication/332402868> Parental Burnout What Is It and Why Does It Matter

12. Rodewalt, F. & Tragakis, M. W. Self-esteem and self-regulation: Toward optimal studies of self-esteem. *Psychological Inquiry*, 2003, 14(1). Pp. 66–70.

13. Rosenberg, M. Society and the Adolescent Self-Image. Princeton, NJ: Princeton University Press., 1965.

14. Winston LeCroy, G. & Rank M.R. Factors Associated with Burnout in the Social Services. *Journal of Social Service Research*, 1987, 10:1. Pp. 23-39.

УДК 159:923:613.885(477)

Л. В. Долинська,
кандидат психологічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної і соціальної психології;
НПУ імені М. П. Драгоманова
Н. Л. Макаренко,
магістр психології

ВПЛИВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ НА СТАВЛЕННЯ ДО ЛГБТ - СПІЛЬНОТ В УКРАЇНІ

Анотація. В статті зроблено спробу виявити вплив ціннісних орієнтацій особистості на ставлення до ЛГБТ – спільнот у українців. Зроблено аналіз результатів дослідження структури ціннісних орієнтацій особистості у опитуваних українців, та проаналізовано особливості ставлення та виявлено зв'язок між позитивним ставленням та переважанням духовних цінностей.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, ЛГБТ-спільноти, ставлення, толерантність, особистість.

Abstract. The article attempts to identify the influence of value orientations of individuals on the attitude of Ukrainians to LGBT communities. The results

analysis of the case study structure of personality value orientations in the surveyed Ukrainians are made, the peculiarities of the attitude are analyzed connected between the positive attitude and the predominance of spiritual values is revealed.

Keywords: *value orientations, LGBT communities, attitudes, tolerance, personality.*

Проблема людських цінностей є важливою для кожної науки, яка займається дослідженням людини і суспільства. Найважливішим є те, що ціннісні орієнтації виступають інтегративною основою особистості як індивіда, так і будь якої малої, або великої соціальної групи, культури, нації і людства в цілому. Система цінностей соціальної спільності являє собою предметне втілення системи діяльності і суспільних відносин, які відображають, як стверджує Д.О. Леонтьєв, сутність життєдіяльності суспільства [2]. Зміст цінностей і ціннісних орієнтацій особистості визначає її ставлення до всіх сфер життя, до інших людей, їх поведінки, особливостей її прояву, приналежності до різних спільнот, партій, груп. Розвиток особистості за Л. С. Виготським, обумовлений засвоєнням особистістю культури цінностей, котра опосередкована процесом спілкування. На його думку значення та смисли зароджуються в спілкуванні між людьми, а саме в прямих контактах дитини з дорослим, потім інтеріорізуються в свідомість людини [1]. С. Л. Рубінштейн говорить, що цінності «похідні від співвідношення світу і людини, висловлюючи те, що в світі, зокрема і те, що створює людина в процесі історії, має значення для людини» [3 с.369].

У своєму дослідженні ми ставили за мету виявити особливості впливу ціннісних орієнтацій українців на їх ставлення до ЛГБТ – спільнот. З метою виявлення ціннісних орієнтацій українців на сучасному етапі було проведено тестування за допомогою методики «Визначення реальної структури ціннісних орієнтацій особистості» (С.С. Бубнової) [4].

У дослідженні взяли участь українці від 18 до 58 років, чоловіки та жінки, тобто вибірка була різнобіжною, як у гендерної, так і в віковому аспектах.

На першому етапі дослідження було виявлено структуру ціннісних орієнтацій досліджуваних.

Таблиця 1

Структура ціннісних орієнтацій досліджуваних
(M – середнє, SD – стандартне відхилення) (n=36)

Ціннісні орієнтації	M – середнє, SD – стандартне відхилення
Приємне проведення часу, відпочинок	3,47 (1,29)
Матеріальний добробут	2,67 (1,35)
Пошук і насолода прекрасним.	2,58 (1,54)
Допомога і милосердя до інших людей	4,03 (1,44)
Любов	3,67 (1,24)
Пізнання нового у світі, природі, людині	3,03 (1,71)
Високий соціальний статус і управління людьми	2,92 (1,29)
Визнання та повага людей і вплив на оточуючих	4,17 (1,0)
Соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві.	2,45 (1,27)
Спілкування	2,36 (0,83)
Здоров'я	3,83 (1,16)

За результатом дослідження, найбільш значущими для респондентів виявились цінності: «визнання і повага людей, вплив на оточуючих» (4,17), тобто бажання бути шанованим друзями і колегами за особистісні та професійні якості, прагнення мати більше друзів; «допомога і милосердя до інших людей» (4,03), тобто бажання допомогти.

Інші цінності розташувались наступним чином: «здоров'я» (3,83), тобто ставлення людини до свого здоров'я, прагнення його зміцнювати; «любов» (3,67), тобто ставлення людини до почуття любові («любов – це визначальне почуття в житті, першооснова життя», «важливіше любити самому, ніж бути коханим»); «приємне проведення часу, відпочинок» (3,47), тобто ставлення людини до власного часу, приємного відпочинку; «пізнання нового у світі, природі, людині» (3,03), тобто інтерес людини до пізнання, нового, невідомого, створити якусь свою «теорію»; «високий соціальний статус і управління людьми» (2,92), ставлення людини до влади і політики, бажання стати начальником будь-якої компанії, прагнення бути схожим на відому людину (актора, політика, бізнесмена); «матеріальний добробут» (2,67), тобто ставлення людини до матеріальних благ, прагнення більше

заробляти та отримувати від цього задоволення; «спілкування» (2,63), ставлення людини до спілкування і самотності, бажання спілкуватися з друзями і знайомими, багато свого вільного часу приділяти спілкуванню; «пошук і насолода прекрасним» (2,58), тобто ставлення людини до духовних цінностей: прагнення займатися творчою діяльністю, відвідувати театр або виставку; «соціальна активність для досягнення позитивних змін в суспільстві» (2,45), бажання людини щось змінити в суспільному житті: брати участь у будь-яких громадських заходах (мітингах, страйках), перебудувати громадську організацію, т. ін.

На другому етапі дослідження була спроба проаналізувати зв'язок цінностей особистості із ставленням до ЛГБТ – спільнот. З метою виявлення ставлення респондентів до ЛГБТ - спільнот нами було розроблено опитувальник, який включав 2 питання відкритого типу та 17 питань закритого типу, запитання щодо різних аспектів спілкування з людьми нетрадиційної орієнтації. Серед закритих, 12 альтернативних питань (передбачають відповідь «так» або «ні») та 5 питань вибіркового типу, які пропонують декілька варіантів вибору (позитивне, негативне, байдуже). Опитувальник розпочинається з поля особових даних: стать, вік, освіта. Питання анкети спрямовані на встановлення уявлень досліджуваних про людей нетрадиційної орієнтації, ставлення до них, готовність спілкуватися, працювати в команді, допомагати їм, а також на суспільному рівні обговорювати проблеми ЛГБТ-спільнот. В результаті здійснення кореляційного аналізу нами були виявлені значущі кореляційні зв'язки між наступними змінними:

- Цінність «приємне проведення часу» прямо пов'язана з цінністю «матеріальний добробут» (відповідно $r=0,491$ на рівні $p<0,01$), обернено пов'язана з тим, що досліджувані вважають, що кожна людина має право на приватне життя (відповідно $r=-0,357$ на рівні $p<0,05$).

- Цінність «допомога і милосердя до інших людей» прямо пов'язана з цінністю «любов» (відповідно $r=0,397$ на рівні $p<0,05$), «визнання і повага людей, вплив на оточуючих» (відповідно $r=0,337$ на рівні $p<0,05$), обернено пов'язана з позитивним ставленням досліджуваних до людей, що входять в ЛГБТ-спільноти (відповідно $r=-0,529$ на рівні $p<0,001$).

- Цінність «пізнання нового у світі, природі, людині» прямо пов'язана з цінністю «високий соціальний статус і управління людьми» (відповідно $r=0,457$ на рівні $p<0,01$), обернено пов'язана з тим, що досліджуваному

комфортно було б працювати в команді з людиною, яка має нетрадиційну орієнтацію (відповідно $r=-0,335$ на рівні $p<0,05$).

- Цінність «високий соціальний статус і управління людьми» прямо пов'язана з цінністю «визнання і повага людей, вплив на оточуючих» (відповідно $r=0,347$ на рівні $p<0,05$), обернено пов'язана із ставленням до того, що у їх дитини можуть бути друзі з нетрадиційною орієнтацією (відповідно $r=-0,367$ на рівні $p<0,05$).

- Цінність «соціальна активність для досягнення позитивних змін в суспільстві» прямо пов'язана з ставленням оточуючих до людей нетрадиційної орієнтації (відповідно $r=0,417$ на рівні $p<0,05$).

Аналіз відповідей досліджуваних виявив, що більше половини респондентів не мають особистого досвіду спілкування з людьми які належать до ЛГБТ-спільноти (55,6%), така ж кількість не хотіла б щоб у їх дитини були друзі що належать до цієї групи (55,6%), більшість опитуваних зазначають що люди які належать до ЛГБТ-спільнот зазнають утисків з боку оточуючих (75%) і спостерігали негативне ставлення до них (58,4%) і в той же час більшість не бажає обговорення цієї проблеми на суспільному рівні (55,6%), хоча майже всі згодні з тим що кожна людина має право на приватне життя (91,6%).

Отримані результати дозволяють зробити висновки що діапазон ціннісних конструктів особистості виступає у якості засобів оцінки ЛГБТ-спільнот. Подальшим пошуком у цьому напрямку буде виявлення гендерних і вікових особливостей ставлення до ЛГБТ – спільнот, та зв'язки їх з цінностями.

Пошук впливу ціннісних орієнтацій особистості на ставлення до ЛГБТ-спільнот не вичерпаний і може стати предметом для подальшого дослідження.

Список використаної літератури:

1. Выготский Л. С. Педагогическая психология / под ред. В. В. Давыдова. Москва : Педагогика-Пресс, 1996. 536 с.
2. Леонтьев Д.А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции. *Вопросы философии*. 1996. № 4. С.15-26.
3. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. 2-е изд. Москва, 1976. 416 с.

4. Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. Москва : Изд-во Ин-та Психотерапии, 2002. 339 с.

УДК 159.923:316.647.5:616-056.3

Л. В. Долинська,
кандидат психологічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної і соціальної психології;
НПУ імені М. П. Драгоманова
А. А. Новак,
магістр психології,
аспірант кафедри психології
НПУ імені М. П. Драгоманова

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРУСТРАЦІЙНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. Стаття присвячена проблемі дослідження фрустраційної толерантності особистості. Вивчено наукові підходи до визначення досліджуваного психічного явища. Висвітлено вплив соціальних чинників посилення фрустраційної толерантності. Обґрунтовано визначення зазначеного поняття. Розглянуто перспективи подальшого вивчення фрустраційної толерантності.

Ключові слова: фрустраційна толерантність, особистість, фрустрація, толерантність, толерантність до фрустрації, фрустраційні ситуації.

Abstract. The article is devoted to the problem of studying the frustrating tolerance of the individual. Scientific approaches to the definition of the studied mental phenomenon are studied. The complex of frustrators which cause the reaction which is shown in human behavior is defined. The influence of social factors of increasing frustration tolerance is highlighted. The emotional properties associated with frustrating tolerance have been studied. The definition of this concept is substantiated. Prospects for further study of frustration tolerance are considered.

Keywords: frustration tolerance, personality, frustration, tolerance, tolerance to frustration, frustrating situations.